

Amos

Nycklar

Rättvisa:

En människas tro bör bära frukt i hur hon bemöter sina medmänniskor. Amos budskap har en stark betoning på socialrättvisa – att Guds folk inte ska göra sig rikt på andras bekostnad, och att de fattiga ska behandlas rättvist både ekonomiskt, juridiskt och socialt.

Naturlig lag:

Den naturliga lagen är Guds moraliska lag skriven på människors hjärtan. Den naturliga lagen är tillgänglig för alla människor, oavsett vad man har för trosbekännelse. Guds dom mot Israels och Judas grannländer fokuserar på deras brott mot den naturliga lagen – saker de bara bör förstå i egenskap av att vara människor. Det är först när domen kommer till Juda och Israel att de hölls ansvariga för att ha brutit mot Guds lag, den allmänna uppenbarelse som bara hade givits Guds folk.

Betel:

Betel var en viktig plats i det norra rikets religiösa liv. 1 Kungaboken 12:25-33 beskriver hur Israels kung Jerobeam lät resa en guldkalv i Betel och en i Dan som alternativ till tempelplatsen i Jerusalem. Betel representerar således religion på människans villkor som trotsar Guds föreskrifter om sann tro.

Fakta

Författare: : Amos var en bonde med fikonsträd och en hjord får i Juda. Gud kallade honom att lämna Juda för att profetera mot Israel i norr.

Tid: ca 760 f.Kr. – en tid som präglades av politisk och ekonomisk välgång i Israel. Texten tillkommer på den så kallade "axialtiden" (ca 800–500 f.Kr.) då många världsreligioner genomgick en förvandling och betoningen övergick från offer, riter och ceremonier till en större betoning på metafysik och etik, i synnerhet en betoning på personliga dygder. Detta syns tydligt i bl a Amos 5:21-24.

Bakgrund:

Assyrien hade ännu inte blivit en stormakt. Israel hade en stark ekonomi med en växande medelklass som levde i relativ lyx, ofta på de fattigas bekostnad. De fattiga hade inga juridiska rättigheter och utnyttjades ekonomiskt.

Fördjupning: Läs gärna Leif Carlssons bok Gud och rättvisan (Libris 2002).

Måndag: Brott mot mänskligheten

Läs Amos 1-3

Profeten Amos framför först utlåtanden om Guds dom över alla Israels grannländer: Damaskus, Gaza, Tyros, Edom, Ammon och Moab. Lägga märke till att motiveringen för domen är brott mot mänskliga rättigheter: våld, slaveri, svek och att de har utnyttjat de svaga och fattiga. Dessa hedniska nationer, som inte hade fått Mose lag, skylls bara för det de borde ha förstått utifrån den naturliga lagen och anklagas inte för att ha brutit mot Guds lag.

Man kan nästan ana hur Israel gottade sig när Gud uttalar sin dom över de hedniska grannationerna. Men när Guds fokus vänder till tvillingnationen Juda lär det bli för nära för komfort. Till sist fokuserar Gud på Israels synd i resten av boken.

- Hur kan Guds dom över synd visa att Gud bryr sig om människor?

Tisdag: Social rättvisa

Läs Amos 4-5

Denna text om socialrättvisa var viktig för Martin Luther King Jr och den amerikanska medborgarrättsrörelsen. King hade 5:24 som predikotext i sitt berömda tal "I Have a Dream".

Israel trodde felaktigt att inget dåligt skulle hända dem eftersom de var Guds utvalda folk. Men de hade gjort sig skyldig till två sorters omoral: förtryck och orättvisa i relation till människor och hyckeri i relation till Gud. Gud kallar dem att skipa rättvisa (5:14-15) och tillbe Gud med ett rent hjärta – inte bara genom att slentrianmässigt bära fram sina offer (5:18-26).

- Vilka exempel känner du till där den kristna kyrkan eller kristna människor kämpar för socialrättvisa? Vilken skillnad gör du för att vi ska leva i en mer rättvis värld?
- Vilken risk finns det för att det kristna livet bara blir en tom vana för dig? Hur kan du undvika att det blir så?

Onsdag: Vad litat vi till?

Läs Amos 6-7

Igår såg vi hur Israel döms för en falsk religiös trygghet. I detta avsnitt ligger fokus på Israels falska socialtrygghet (6:1-7) och deras falska militärtrygghet (6:8-14).

Avsnittet 7: 10-17 är en parentes som handlar om ett utspel mellan Amos och legoprästen Amasja. Amasja, som tjänstgör i den synkretistiska helgedomen i Betel, ljuger för Israels kung om Amos och hans budskap. Han säger också åt Amos att sticka hem till Juda och lämna Israel i fred. Amos svarar att det var inte han själv som hittade på detta budskap; han var en enkel bonde med får och fikonsträd när Gud kallade honom att profetera mot Israel. Avsnittet slutar med en ödesdiger profetia mot Amasja och hela Israel (7:17).

- I Amos 7:1-9 presenteras tre symboler: en svärm gräshoppor, eld och ett lod. Vad betyder dessa metaforer?
- I respons till uppenbarelsen om gräshopporna och elden ber Amos att Gud ska förbarma sig. Varför gör han inte det i respons till bilden om lodet?

Torsdag: God frukt

Läs Amos 8-9

I detta avsnitt visar Gud Amos en ny syn - en korg med mogen frukt. Tiden är nu inne för Gud att döma Israel. Återigen ges Israels falska religiositet och socialorättvisa som motiveringen för domen. Israel ville bete sig som de hedniska grannländerna och det är som om Gud säger: Gott och väl - så ska det ske. Ni ska vara utan det utlovade landet (5:5, 27; 6:7; 7:11, 17) och utan ett ord från Gud genom profetmun (8:11-12).

Trots den stundande domen slutar boken med en glimt hopp – Gud ska inte överge sitt folk för alltid. Trots att både Israel och Jerusalem ska falla, kommer Gud att hålla sina löften han en gång gav till Abraham.

- Vilka var Israels två stora synder i Amos? Vad kan vi lära oss av dem?
- Varför slutar den i övrigt tunga boken med ett positivt budskap? Vad kan vi lära oss om Guds karaktär?